

Halv turist og halv dreng

Minner fra Øversjødalen på 1940-tallet

Av Arne Espelund

«Her ser du i tndet i vinterskrud» står det skrevet bak på bildet, tatt desember 1941. Øversjøen med bebyggelse, innmark, utmark og hesjevedkrasene, «sametelt» i skumringen. (44160)

Rundt 1. juli i 1941 reiste far min og jeg - 11 år gammel - med tog fra Oslo til Tolga og videre, med bussen til Georg Holøyen, til fjellgarden Øversjøen ved foten av Sålekinna. Det var fars lidenskapelige interesse for ørretfiske som førte ham dit. Her sitter jeg i sommerstua 51 år seinere og prøver å ordne alle

minnene, slik at de kan bety noe også for andre, og aller mest for etterkommerne etter Ragnhild og Esten Øversjøen. Det er bare gode minner, så skrivestilen bør legges om fra den saklige og nøkterne til den poetiske og entusiastiske. Jeg håper at jeg lykkes i å få fram et godt bilde av denne garden, med men-

nesker og dyr, som betød så mye for meg. Den ligger fortsatt her, i en utrolig vakker ramme av bjørkeskog, fargerike myrer, bekker og moseklede fjell, med den markerte profilen av Sålekinna som landemerke.

Det blir samtidig plass for noen tanker om oppvekstmiljø. Far var «self-made» på mange måter: Han hadde startet i små kår og arbeidet seg fram til artium og en militær løpebane som offiser. Seinere ble det forsikring. Hele livet var **målrettet** og begge former for yrke krevde mest av alt at han var **korrekt**. Det musikalske, som preget hans egen far og også min mor, måtte komme i annen rekke. «Plikten framfor alt» preget livet.

Fisketurist i Høla. Sverre A. Lund, 1886-1953. (44157)

Han ventet like mye av sine barn, en flokk som vokste til fire gutter med meg som «attpåklatt». Det var ikke plass for så mye ros i hverdagen. Det ble heller kritikk når man ikke nådde opp, f.eks. når det ble en «t» i fag på skolen. Hvem kjenner seg ikke igjen? Enten i rollen som far spilte eller den jeg måtte leve med?

Rent alment blir det nok også stilt store krav til en sønn på en gård. Hvordan det var å vokse opp som sønn eller datter på Øversjøen vet jeg ikke. Det virker som om de voksne la stor vekt på å være gode **forbilder** i all sin ferd.

Men den som kom til Øversjøen som turist, slik som jeg, falt i alle fall utenom mønstre som hører familien til og som jeg kjente fra heimen min. Det ble naturlig nok ikke stilt krav til innsats i det hele tatt. Og dermed opplevde jeg at **alt** jeg gjorde ble tatt i mot med et smil og en takk. Det betød nok litt også. I dagboka på garden - omtalt nedenfor - står det for 5.9.1943: «Arne skal reise f.k. tirsdag - og ensomhet og forandringer står for døren». Under slike forhold ble det moro å arbeide, i et miljø som en kunne vokse i.

De voksne på Øversjøen var barnevennlige, og det var masse oppgaver som en tenåring kunne hjelpe med. Det gikk bare uker før jeg falt inn i rollen som en slags dreng - og stortrivdes med det. Jeg var fortsatt sønn av mine foreldre, men tilpasset meg livet på garden på alle måter. De første oppgavene var å hente geitene, dra separator og slipestein, binde kyr på båsen, hente ved og vann.

Minnene er sterke og ganske klare når jeg nå sitter midt oppe i miljøet. Alllikevel er det fint at jeg kan friske på med opplysninger fra dagboka til Hallstein Øversjøen - sirlig ført gjennom flere tiår i protokoller. Jeg er også glad for at alt det som Harald Sundberg fikk fortalt fra oppveksten på Øversjøen. Han var der fra 1913 til 1930, fra han var 3 til han ble 20

år. Sammen med Asbjørn Ryen har jeg også hatt en lang samtale med Ingrid Holøyen, født på nabogården Svarthaugen.

La oss begynne med ankomsten i 1941. Hos Hallstein Øversjøen står det fredag 4. juli: «I kveld kom en Osломann hit med Georgs Dodge-buss (fløteruten) Hr. Sverre Lund og hans yngste sønn ... de kom kl. 0.20 og det var bare 5 v.gr. nordenvind og sur regn".

Lørdag 5.7.: «Lund og sønnen 11-åringen forsøker å få tilværelsen til å gå på fattig vis da de ingen kokkepikere har».

*Esten H. Øversjøen. 1878-1969.
Foto: Sven Sundberg. (44156)*

Jeg minnes godt denne første kvelden. Det var en utrolig mørk og kald sommernatt med strieregner. Vi kom fram, hilste på Esten og Ragnhild og fikk varm fiskesuppe, som ble spist i lyset fra ei parafinlampe. Etterpå bar det til køys på «nordre loftet».

Det var spennende å kikke ut neste morgen. Oppe i fjellet lå det snø, og på de flate jordene stod det sametelt. Drev de med reindrift? Hvor var reinen? Hva slags verden hadde jeg havnet i?

Det singlet i bjøller og ut fra fjøset kom en geiteflokk. Over tunet hastet folk med alle slags gjøremål.

Etter noen timer fikk jeg oppklart at sameteltene var hesjeved-kraser, og etter et par dager var snøen i Kinna borte. Sommeren, den gode historien, latteren og arbeidsgleden kom fram, slik det gjerne var på en gard med dyr og generasjoner når en ser at det blir en god avling.

Det var mange dialektord som var nye for meg. Både hafell, gjele, ryss og førkje, gree, bakola, omatle, krase, kråkkå, raje og jullrfusse var ord en måtte lære.

FOLKET

Det var tre generasjoner på garden. Esten og Ragnhild f. Øien var de eldste. Deres sønn Hallstein var gift med Borghild f. Opseth fra Rendalen. Av deres 7 barn var Eiliv, Julian, Gea Mary, Jomar og Kiss hjemme på garden. Seinere ble jeg kjent med Ruth, som var gift med Leiv Aas-Eng, lærer på Øversjødalen, og Sven Carr.

En sentral person var Maria eller Marie Westgaard, som hadde begynt i tjeneste alt i 1907. Ellers hadde de ei jente Alfhild i pleie, - hun var sterkt funksjonshemmet.

Det er fristende å fortelle litt om de fem eldste på garden. Det er typisk at jeg husker stemmene så godt, og aller mest latteren til Esten, Hallstein, Borghild og Maria.

Esten var på mange måter en filosof og estetiker, og samtidig handelsmann. Han hadde et eget verdig ganglag, som passet for en i 60-åra. Han elsket å sette i stand ting og laget de fineste nestinger som en kan tenke seg. De ble brukt til alt mulig, for eksempel rundt beina på hesten når vi satte på hylle. «Jernalderen» hadde ikke kommet.

Esten var mer opptatt av markslått og utmark enn å drive innmarka mer intensivt. Denne teksten på veggen på løa oppi Vollen, ei trø omlag 1 km. overfor garden, er ganske typisk. Der står initialene hans fint skåret på vestveggen: E H S Ø 1891. Da var han 13 år gammel.

«29. juli 1930 var jeg innom her; det regnede vakkert på våre marker og det gjorde så godt. Herren kan vande hvert blad på trene og hver markens blomst, ja hvert et ringe strå. Alt dette er git mennesker å nyte å trives ved og erkjende å give Herren prisen for».

E.H. Øversjøen.

Handelsmannen Esten hadde butikk i Øien. I dagboka skrev han den 18. juni 1941: «Far til bokens forfatter reiste på dalen kl. ca. 22. Varer skulde inn. Noen tinget på å handle. Andre igjen innom budøra for å drøpe tid med prat. Over midnatt kom han hjem, han som var selger på buen».

Åpningstidene og karakteren av handelen var nok så uvanlig for en bygutt.

Jeg har funnet regnskapsboka for oppgjøret med leverandører midt på 30-tallet. Han handlet med 24 grossister, slike som Os Samvirkelag, Brusletto og sønner på Geilo, Bernhard Tangstad i Lofoten og Vaksdal Mølle ved Bergen. Så mange posteringer ble det ikke på hver. Oppgjøret skjedde stort sett i mynt, men til Os gikk det også smør.

Ragnhild var arbeidsjernet på garden. Hun var ikke stor av vekst, og litt lutrygget av tungt arbeid. Jeg minnes henne særlig fra arbeid med geitene, aller

best når hun stod overskrevet og mjølket i en mjølkask av tre. Når hun var ferdig og jeg overtok geitflokken for å ta den over til andre sida av Halleråa, fulgte et vakkert smil med. Hun hadde en utrolig ansvarskjensle, og satte pris på slik hjelp, særlig hvis det ble en fast rutine, noe hun kunne lite på.

Tidlig om morgenen drev hun med klesvask ved eldstaden ved kloppen over bekken. Der ble det kokt i en i en stor gryte og banket med klubbe i god gammel stil. Det kostet nok litt morgensøvn for natt-ranglerne og byfolk som sov i vinterstua.

Ragnhild arbeidet alltid uten å si mye. Men en gang kom det, da de andre satt vel lenge ved matbordet: «De sit og gørpe og et». Kort og greit uttrykt.

Hallstein, eneste sønnen til Ragnhild og Esten, var et annet arbeidsjern. I alt som hadde med garden å gjøre var han strategen, den som tenkte framover. Men nye driftsformer var knapt på tale. Det hang

Dyrevennen Hallstein Øversjøen. (44161).

sikkert sammen med at Esten i alle år satt som eier av garden. Hallstein sørget for ved og for å planlegge vinna og annet onnearbeid. - Han var visst forelsket i Borghild all sin dag, og var full av spillopper. Han er den eneste jeg kjenner som kunne ta en liten tur på hendene midt oppi i arbeidet ved hesjene.

Hallstein var flink til å spille på gitar. Det gikk mye på sang og spill når emissærer var på besøk. Selv om mye i stilen var fremmed gjorde deres form for kristendom, med inderlighet, ydmykhet og rettskaffenhets et sterkt inntrykk på meg.

I sine unge dager tenkte nok Hallstein på å bli misjonær. I seine kvelder satt han oppe og lærte seg språk ved å skrive av Bibelen. Det fins tykke bøker etter ham med sirlig håndskrift og bibeltekst på fransk og tysk. - Karakterboka fra skolen viste bare tall under 2 i samtlige fag.

Ellers røper Hallstein seg aller mest i dagbøkene. Det ble skrevet 1/2 til 1 side med sirlig håndskrift hver dag fra 1933 til 18.5.1969, da han la pennen ned. Var han borte, tok Esten over. Han skrev mest om alt som foregikk på garden, hva hver enkelt hadde holdt på med. Det ble mye gjentak, men det berettes alltid på nye måter med en svært fargerik og personlig stil. Dagboka ble også krydret med avisutklipp og hendelser i tida, ikke minst fra krigshandlingene. 3.7.1943:

«Nu melder avisene om at Kølnerdomen er rammet av bomber, og at de bruker fosforbomber i stor utstrekning, det er røtte å det, det er bare tyskerne som har lov å bombe ned fredelige byer, såsom Elverum, Åndalsnes, Kristiansund, Namsos, Steinkjer, Bodø, Narvik, Warsawa, Beograd osv., men det har nok ikke Anglo-Americanerne nogen rede på».

Og så preges den av underfundige innfall og et poetisk språk med mange bilder: «Søndag 18.7. kom overveldende fin-med 14 - 16 v.gr. og stille. Det var litt rørelse om bord - med en alsidig forsamling - av

norske i alle vektclasser, såsom vætkontrollører, lærerfruer, græsenker og diverse fruer, arbeidsinnsatsfolk, gardbrukersønner og tjenestepiker, hjemløse, chauffører, handelsbusønner, kort sagt, en høisommerdag av rang; noen navn kan interessere: Andersen, Anders, Hans, Per, Anton, Johannes, Kari, Ruth, Gea Mary, Dagny, Krestoffer, Arne, Peder, Gunnar.»

Borghild hadde et lyst og vennlig vesen, og tok seg mye av meg. Mange var de turene vi tok i fjellet for å lete etter multer, - hun var nok den som gjorde meg mest kjent med alle stedene rundt om. Av henne lær-

Borghild Øversjøen ved vedkomfyren. (44161).

te jeg om kvann og brødmose, viktige matslag mot skjorbuk og i nødsår. Jeg var også med henne i fjøset og gikk alle gradene fra å ta med kuene opp mot fjellet, binde dem om kvelden, og til å mjølke. Enda husker jeg Jujin, ei musgrå ku, som var så lett å mjølke.

Maria var meget spesiell. Hun hørte dårlig, men når hun oppfattet hva vi sa, fulgte alltid «ja, det vet du» og en kort latter. Hun var tjenestejente, allikevel kan jeg ikke huske at hun fikk beskjed om å gjøre det ene eller det andre. Alltid så hun hva som skulle gjøres. Hun hadde to spesialiteter: å vite hvor en kunne finne ting som hadde kommet bort og å se geiter, sau eller kyr på lang avstand oppe i fjellet. Jeg minnes henne godt på bakken norda fjøset når hun skygget for synet og så etter dyr. Dette ble ofte kombinert med toalettbesøk, som foregikk på gammelmåten, -stående og litt breisporet. - Lønn fikk Maria neppe, det vanket knapt penger i dagliglivet.

VINNA

En dag midt i juli kunne vinna ta til. Det var en stor dag for oss yngre, fordi den førte med seg et intenst liv som alle ble med på. Vi ungdommer ble spart for det tyngste arbeidet.

Nytida hadde holdt sitt inntog med en McCormick slåmaskin. Den var innkjøpt like før krigen, var fin i fargene og hadde et sinnrikt system av tannhjul i oljebad. Dermed gikk den lettere enn eldre maskiner med åpne tannhjul.

Cormicken ble brukt alle steder der en kom til: Ute på jordet, i Grubben, Kvernhustrøa, Grønjoten og til og med oppe på Vollen, dit det gikk en steinet og litt bratt vei.

Alt i 1943 står det i dagboka at jeg kjører maskin (3.8.): «Hjemme har de hersjet ca. 36 lengder og Cormicca ned Vollen og nybrytingstykket i Smedbanka - ova jelen og fremfor langkjørgånga. Far og

mamma satte ut netta igårkveld. Arne kjører maskina. Gea og fler har fått den slemme «farrang» ».

Det ble etter hvert et fast mønster: jeg kjørte slåmaskin i kveldingen når det ble litt dogg i graset. Ofte ble det bare en runde før merre måtte kvile på. For å korte tida fikk jeg gjerne med en spekekjøtt-skank med noen trevler på: enten av killing eller ku. Når stykket var slått, spente jeg fra hesten, tok den med til andre sida av elva og satte på hylle med nestinger.

Merra på Øversjøen var født i 1929 slik som jeg. Den var godlynt og tålmodig, - god å ha for den som skulle lære om hest og hestestell. Etter hvert klarte jeg å sele på og ble kjørekar.

Som takk for seine kvelder med slåmaskina fikk jeg sove lenge. Etter litt frokostmat var det i vei med sykkel for å hente hesten. Det gjaldt å bruke øyne og ører for å lete dem fram. Hele dalen fra Dalhafella og til Halleråkløppa oppe på fjellet mot Narbuvoll ble trålet.

Jeg minns kjøreturer med materialer til setra Gammelvollen ute i Langsjølien, med tyrirøtter som det skulle brennes tjære av til båten, som ble bygd oppe på fjøslemmen, og også med moselass fra fjellet en vinterdag.

Den snille og godslige merra måtte til slutt forlate denne verden, og to fjordinger overtok plassen, først (Loen)Morsken og så Voll. Mye redskap ble gjort om til to-hestes kjøregreier, deriblant slåmaskinen. Nå ble det adskillig fart på sakene, ofte mer enn ønskelig var. To ganger sprang de ut for meg og beviste at styrke hadde de mye av. Den ene gangen hadde adskillig komikk i seg og fortjener spesiell omtale:

Jeg skulle slå første skåren på stykket foran garasjen og hadde nettopp svingt mot nord, på vei mot tunet. Hestene var alltid litt nervøse i slike svinger, redde for å bli rammet av høvene til den andre. Nå ble det litt ekstra støy fra hjulene som rullet på grusveien, og

plutselig bar det i vei i fullt trav. Jeg hadde bare en tanke: å få opp kniven, som laget et forferdelig spektakkel og var livsfarlig om vi kom i full fart inn på det trange tunet. Jeg fulgte derfor ikke med i hvordan terrenget så ut foran oss. Plutselig sa det PANG: Morsken og Voll hadde like godt rent på hver sin side av en telefonstolpe. Jeg for som en kanonkule gjennom lufta. Hestene skrelte av seg seletøyet. Telefontrådene røk og falt i vakre spiraler over oss alle tre. Da jeg kom til meg selv, hadde hestene seleputene framme ved hodene og så litt dumme ut der de sto og åt gras, som om intet hadde skjedd. Etter denne hendelsen har jeg skrytt mye av det gode gemyttet hos denne hesterasen.

Hos Hallstein står det slik på torsdag 29.7.1948: «Arne W.L. kjørte med McCormick'n og innringet hele stykket mellom veien og elven søra storgropa, og vell svingt mot sør oppe ved veien tok fjollingene på kut, da de vel tenkte seg ferdig for å løpe inn i gården, og Arne greide ikke tvinge dem på utsida av telefonstolpen - og en fjolling kom på utsida, den andre øversia, og i dyktig fart - og med et brak falt fjollingenes drømme i fisk -og Arne stupte av maskina som en báll! og slo seg drabelig!. En av hesten spratt ut av sælen, og den andre knekte åsen i skåkle- ne; og der sto de og så på rariteten. En knepprem røk, det var hele greia. Begge telefontrådene sprakk. Og der ble det en nymontering av alle kreftene».

En spesiell opplevelse var det å dra ut i «Enget» for å drive markaslått ved bredden av Hola. Der gikk vi i vann til langt oppe på leggen og slo med ljå. På slike turer vanket det spekekjøtt, flatbrød og tjukk mjølk, som ble fortært i den knøttlille bua. 24.8.1943 skrev Esten i dagboka: «Armeen udstyrte seg fra morgenen av og fikk seg ledsaget av mæra med Hallstein og Arne Lund som kusker helt ned til Hola som var målet. Derefter fulgte Eiliv og Tormod pr. cykel, og enda senere Gea og Julian på samme sett». På Hola

traff vi andre vinnfolk, og rett som det var kom folk roende forbi. Når myggen ble for ille, måtte vi redde livet med et bad i elva. Det ble lange dager ute i Enget.

Jeg endte min karriere som slåttekar med fin attest fra Eiliv.

Der står det både om kvalifikasjonene for vinnarbeid og som hestekar. Et bevis for at dette ikke var tomme ord var at Anders Malmåsen «bød» på meg og ville ha meg i vinna i Kåsa. Jeg avlo, for Øversjøen var stedet jeg ville være. Men stolt over tilbudet var jeg, jeg som kom fra Uranienborg i Oslo.

BARNEFØDSLER OG SYKLER I EN KRIGSTID

Nykona på Øversjøen, Gea Jakobsdatter fra Sønør, var gravid sommeren 1943, og slutten av august var tida for nedkomst. Det ble dramatiske dager: Gea hadde forferdelige smerter. Siden viste det seg at det ble setefødsel.

I dagboka til Hallstein Øversjøen står det for 30.8.: «Det klarnet opp fortvilt igår kveld - og det ble en kall natt - med bråk og trafikk i alle dører -og jeg stakkars enkemann fikk ikke sove videre. Gea J. begynde å tenke på sitt og termometeret viste nesten 1 k.gr. imorges. Du sjønner folkemodtageren Tina så hit igår aftes, og gikk forsyne meg ned til Håkon Lund igjen, og Eiliv måtte hente henne igjen i natt. Huff ja, dette nattarbeide. Å for bråk og leven. Eiliv og Arne har tatt opp noen trådhersjer. - Jeg syklet nedover veien imorges for å finne hestene, men fandt ingen - og var helt til Svarthaug. Jeg laget en ny trådkors i f.m. - med holder. Tina er ikke kommet just noe lenger ennu kl. 2. Jomar og Tormod var utpå sjøen og fisket med flue - og fikk tre grove fisk - den største veide 7.5 hg., d.v.s. 0.75 kg. you see (i f.m.). Julian reiste ut til Jacob T. Sønør for å være med å legge ned silo; han kom hjem i kveld i 10.30-tiden etter å ha håndteret 10.000 kg. Gea ligger i akk og ve - og Dr. Kolstad måtte tilkalles, og han kom litt før

Julian, i Opel Olympia. Jeg gjorde opp 7 vidjer til nestinger i e.m. - og assisterte for damene litt. Arne Lund var uheldig og bommet forhjulet på Geas sykkel i embeds medfør. Natten vælder frem. Dr. Kolstad kom i 11-tiden i kveld og der ble en ny - liten kar om ikke lenge, og Gea fikk forløsning - og hvile - og seier, altså før kl. 12".

Det ble en minnerik dag også for meg. Jeg følte at viktige ting var på gang, og at jeg var en del av dramaet. Det trengtes lys i rommet der Gea skulle føde. Turen på sykkel var for å hente en Petromax-lampe nede i bygda. Men ved Tjønnløbakken var det så mye løs grus på veien at jeg kollkjørte og laget 8-tall av forhjulet. Det ble en ynkelig retrett til garden, med sykkel under armen mens den rullet på bakhjulet. Eiliv og jeg tok av hesjetråd og som 13-åring (!) måtte jeg trøste Eiliv mens han hørte Gea ynke seg oppe på loftet.

Barnet fikk, tradisjonen tro, navnet Hallstein, men til daglig ble det Bull.

Uhellet med sykkel var dobbelt trist. Sykler var noe av det viktigste i krigsårene. Søndag 18.6.1944 skriver Hallstein: "Der var ståk om å komme til Næra på stevnet, men det ble intet av for oss da ingen sykler er i stand. Og bilene uten bensin. Og sko-sålene er tvilsomt tynne, og ikke å tale om å få nye saker nu; nei, vi skal arbeide, og bære alt ved å mettes av den flotte sandhet, at redningen ligger i våre forsvareres hånd, det er tyskernes. Den som overlever skal få se "redningen"".

I forhold til livet i Oslo var Øversjøen et rent eldorado. Det var milevis til nazister og tyskere. Bare knutepunktet Tolga var vanskelig å passere. - Det foregikk mye på Øversjøen som ble holdt skjult. Tallrike var de flyktningene som fikk hjelp på veien til Sverige. Familien hadde sitt eget nettverk, med Julian på Tolga, Sven på Tynset og Eiliv/Hallstein på gården. Sven ble arrestert og fikk hardhendt behand-

ling, men de andre gikk fri.

LITT HISTORIKK

De fleste kjenner ikke forhistorien der de bor. Annerledes er det på Øversjøen: Her kan alt fra den første busettinga dokumenteres. I 1782 tok Sven Hallstensen Bekken fra Narjord og kona Malene Jacobsdatter fra Nørdal (Hanslien) det myrlendte området ved utløpet av Halleråa i bruk. De fikk blygsel, ryddet på tørt land sør for bekken og kalte garden Odden. Der står det fortsatt ei løe. Nåvene er økset til og vitner om høy alder.

Seinere ble sjøen senket litt og løpet for Stor-Gravskarbekken endret, slik at den gikk mot nord og snarreste veien ut mot sjøen. Sammen med endel grøfting førte dette til at den store myra ble noenlunde tørt land. Slik ble det mulig å flytte garden til nordsida av bekken og bygge opp et typisk firkantet tun med vinterstue, sommerstue, fjøs og stallbygning.

På denne tida var det flere gardar nede i Øversjødalen. Gjennom denne dalen ble det kjørt trekol til verket på Røros. En kan fundere på om det gikk malm andre veien, f.eks. til hytta på Drevsjø. På bakken nord for garden der veien gikk er det områder hvor det knapt vokser noe. Var det omlastningsplass for kismalm?

Andre brukar var Hallstein Svendsen f. 1778, død 1860. Kona het Olava Estensdatter Nygård Narjord. Sven f. 1803, død 1878 ble brukar nr. 3, sammen med kona Marit Johnsdatter fra Osflaten. Hallsten Svendsen f. 1840, død 1923 ble brukar nr. 4 på garden. Han ble gift med Goro Jakobsdatter Sønsmør f. 1837 d.1912.

Av de 6 barna til Goro og Hallstein reiste de fire eldste til USA. Dermed gikk gården over til Esten f. 1878, død 1963. Han ble gift med Ragnhild Johnsdtr. Øien f. 1879, død 1953. De hadde bare et barn: Hallstein f. 1898 tok over garden som brukar

*Goro Øversjøen, kledd til den siste reise, bak kista f. v. Hallstein sen., Esten, Hallstein jun.,
Ragnhild, Marius Øien. Solina Bakken Østgård (?) Kari Nytrøen, Maria Westgaard.
Foto: P. Bredalslien. (44162).*

nr. 6, gift med Borghild Johanna Martinsdatter Opseth fra Ø. Rendal, f. 1898. Foreldre Kirsti O. Sundet f. 1858 d. 1949 og Martin Opseth fra Våler i Solør. Neste eier og bruker var Eiliv, sønn av Borghild og Hallstein.

Mange ting på garden forteller om forfedrene. På en rødmalt treplate står det med sirlig skrift:

"Malingen er bekostet av mig Halsten Svensen og Olava Estensdatter Øversjøen 1832". I steinveggen på gammelfjøset, revet ca. 1970, sto en stein med initialene SH:HS 1867.

I eldre tid var det viktig at en ikke giftet seg under egen stand. Påbudet førte nok med seg mye ulykke.

Familien på Øversjøen sammen med turister, legg merke til bussen i bakgrunnen. (44235)

NÅTID OG FRAMTID

Da Hallstein døde i 1969, sluttet de med å holde kyr. Den gamle fjesbygningen ble revet på 1970-tallet. Ellers er husene på tunet i dag godt vedlikeholdt. Sønnene til Eiliv og Gea: Hallstein og Bjørn har tatt over. Men de brukes mer eller mindre som feriested for dem og tallrike slektninger. Mange kommer for å få kjøpe fiskekort.

Sjøl har jeg overtatt ei løe på Vollen og lever et slags luksusliv i telt inne i løa. På veggen står navnet mitt og datoen 14.8.1945. Kanskje var det den

dagen Eiliv og slo på Vollen. Han pleide å sende meg dit det var vepsebol-, en helt vanlig form for humor.

En gang var det et befolkningspress som førte til busetting på Øversjøen. Siden den gangen har folketallet i verden blitt mer enn doblet. Her har det gått andre veien: mange har flyttet ut, bjørka sprer seg der det ble beitet før. Kanskje kommer også furua tilbake til skogen rundt Øversjøen.

Heldigvis har også noen flyttet tilbake: elgen er kommet, og beveren har tatt enkelte av vassdragene i bruk. En kan være glad over at der er naturen som

tar over, og over at 200 års drift ikke har ført hverken til avskoging eller andre former for varig ødeleggelse.

En kan fundere på om det var skriveglede og interesse for handel som førte til at gardsarbeidet kom i annen rekke og til fraflytting. Samtidig vet vi at en gard 810 m.o.h. ligger utsatt til. Og vei som ble brøytet vinters dag fantes ikke. Kanskje var det gitt at gamle driftsformer måtte gis opp.

I alle fall har Øversjøen gitt mange av oss et rikere liv. Møtet med nøysomme, rettskafne, arbeidsomme, vennlige og stolte mennesker har betydd mye. Når jeg på mine eldre dager søker tilbake og studerer jernets tidligere historie i området, så ligger mye inspirasjon i de gode minnene fra 1940-tallet.

Jeg var tiltenkt rollen som rorskar for far min på Øversjøen. I stedet ble det snart «bondegårdsferie» på en gard som bød på ulønnet arbeid sammen med voksne, og med oppgaver etter evne. Det ble den beste delen av oppveksten, og jeg ville ikke ha byttet den ut med noe.

Vi hører om Kongefamilien at de unge prinser og prinsesser driver med seiling og riding. Hva om litt gardsarbeid hadde gått inn i programmet?

* Jeg ble døpt Arne Lund, med Wang som mellomnavn. I voksen alder har jeg tatt i bruk slektsnavnet Espelund.